

Győri Kornél

Jót, s jól!

A médiamunkások képzése, különös tekintettel az értékközvetítés minőségére

*Jót s jól!
Ebben áll a nagy titok.
Ezt ha nem érted,
Szánts és vess;
s hagyjad másnak az áldozatot”.*
(Kazinczy Ferenc:
A nagy titok. 1808)

A témát, amelyet másoktól kaptam – „A médiamunkások képzése, különös tekintettel az értékközvetítés minőségére –, meghagytam szakmai ízű alcímnek, de valami irodalmiasabb főcímre vágytam, s ezt némi töprengés után Kazinczy szinte már közhellyé lett epigramma részletében találtam meg: „Jót s jól!” (Bár helyette vehettem volna a mintegy három évezredes salamoni idézetet is: „Mint az aranyalma ezüsttányéron, olyan a helyén mondott ige.” Péld 25,11.)

A médiamunkások képzése

A szakmai cím eleje olyasmit feltételez, ami úgy tűnik, hogy van, de némely tekintélyes szakember viszont nem létezik. Ezt sejteti többek közt egy 2012 júniusában közölt Mandinera-béli értékelő tudósítás is *Bánlaci Dalma Stella* tollából.¹ Ezt írja a lídben: „...létezik-e ma Magyarországon újságíróképzés, és van-e a szakma oktatásának jövője – többek között ezekről a kérdésekről vitatkoztak a szakma jeles német és magyar képviselői a Goethe Intézetben.” Majd idézi *Javorniczky Istvánt*, a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola tanárát, az Újságíró Központ vezetőjét, aki leszögezte: nincs ma hazánkban hagyományos újságíró-iskola...

Természetesen van kommunikációs képzés, rövidebb-hosszabb alkalmi, tanfolyamszerű képzések, konzultációk vagy akár médiaműhelyek, mint épp ez a mostani is. Magukat újságíró-iskolaként meghatározó intézmények is. Mégis mi lehet a médiamunkások képzésének létét illető bizonytalanság oka? Egy sportcsatornán folyó beszélgetésben *Havas Henrik* csak úgy odavetve azt állította, hogy az ELTE

például azért zárkózik el a médiamunkások képzésétől, mert az egyetem szerint az újságírás nem tudomány.

Nos, ez az utóbbi vélemény csak első hallásra bántó. Mert – szerintem – mindenféle jó újságírásra igaz, hogy az épp úgy nem tudomány, mint a versírás, a regényírás, és hadd tegyem hozzá, nem tudomány az üzenetet közlő prédikáció sem. A tudomány olyasmi, ami megtanítható és megtanulható. Az imént taláalomra felsorolt „nem tudományok” azonban ihletközeli dolgok, ezért az, ami a lényegük, tanítással nem adható át, tanulással nem sajátítható el...

A latin mondás szerint „*poeta non fit, sed nascitur*”. Azaz: „A költő nem lesz, hanem születik”. A költő helyébe írhatok még regényíró, festő, zongoristát és engedtessek meg, újságíró is, mégpedig meggyőződésem szerint teljes joggal. Ám okkal vetheti közbe valaki: „De kérem, az itt említett hivatásfajták művelőinek legtöbbje semmire sem vinné, ha nem tanulna rengeteget!” Nos, tanulnak is. Tanul a költő, a festő és sorolhatnám tovább, ha nem is mindig a szó megszokott iskolás értelmében.

Tehát tanul, de mit. Talán könnyebb megfogalmazni, hogy mit nem. Tanulással nem szerezheti meg vagy növelheti a tehetséget, nem szerezheti meg és nem gyarapíthatja az őt betöltő és bármilyen kezére álló eszközzel továbbítandó üzenetet. Mert, mint idéztük, a költő nem lesz, hanem születik isteni ajándékként és isteni teherrel, ami az Örökkévaló rendelkezéséből már a születés előtt eldőlt.² Tehet-e bármit mindehhez akár a kiválasztott, akár az őt körülvevők közül bárki tanulással, tanítással? Úgy vélem, hogy van, amit igen, de csak ha kiválasztott...

A híres 19. századi angol baptista igehirdető, *Spurgeon*, sokak szerint a prédikátorok fejedelme, a lelkeszképző iskolájában végzett sok jó igehirdető közül kikerült néhány gyöngye hitszónok miatt panaszkodó gyülekezeteknek így felelt: „Atyámfi, kavicsból nem, csak nyersgyémántból lehet briliánst csiszolni.”

A tanulást illetően hadd idézzem *Szabó T. Anna* József Attila-díjas költőt, aki egy interjúkérdésre – „Ha gyermeke a költői hivatást akarná választani, mit mondana neki?” – így felelt: „Azt mondanám, hogy előbb (és közben) járjon egyetemre, tanuljon meg egy másik mesterséget is, és ha lehet, keressen magának egy költőt, akitől tanulhat.”³ Ha a médiában akar

A 2015 márciusában megrendezett baptista médiakonferencia résztvevőinek csoportja

tevékenykedni valaki, akkor ez így módosul: „keressen magának egy, de akár több újságíró, akitől, akiktől tanulhat.”²⁴

Az imént ajánlott, tulajdonképpen *példáról tanulás* mellett jelentős szerepe van a célirányos *önképzésnek* is, mégpedig egy életen át (talán ez ihlette a jól ismert szólást is: „Jó pap holtig tanul”).

Ahogy a lelkészi, ugyanúgy az újságírói vénával megáldott ember legfőbb szerszáma is a nyelv. Az ugyanis, aki másokat szóban, vagy írásban meg akar szólítani, soha nem foglalkozhat eleget a nyelvművelő és nyelvvédő irodalommal. – Húszas éveimben fedeztem fel *Kosztolányi Erős várunk a nyelv című posztumusz gyűjteményét*,⁵ máig halhatatlan mentorom...

Az újságírást közvetlenül, illetve közvetve szolgáló-fejlesztő kezdeti és későbbi ismeretgyűjtésről szólva, elsöre talán meglepő módon annak szintén inkább *iskolán kívüli útjait* ajánlja egy internetfórumon megnyilatkozó neves HVG-s újságíró is: „*aki ma újságíró szeretne lenni, ne média szakra menjen. Ugyanis ott nem tanítják meg sok mindenre. Egy újságírónak értenie kell ahhoz, amiről ír – tehát egy olyan szakot válassz, ami az érdeklődési körödbe esik, amely témáról szívesen írnál, és azt végezd el. Magának az írásnak a készsége jöhet csuklóból (ezt nevezik tehetségnek), de ha nagyon papír kell, vannak pár hónapos újságíró-tanfolyamok...*”²⁶

A médiamunkások képzése vagy inkább képződése a baptista egyházban (sajtótörténeti kitekintés egyházzrajzi adalékokkal fűszerezve)

Bár 1895 óta van saját lapunk, az idén 109. évfolyamába lépett *Békehírnök*, ennek ellenére a múltban semmiképpen, de még az utóbbi két évtizedben sem beszélhetünk számottevő baptista médiaképzésről.

A múlt század hetvenes éveiben néhányan elvégeztük a MÚOSZ Újságíró Iskoláját. Az utóbbi húsz évben egyéb kommunikációs képzéseket látogatott néhány egyháztagnak, meg mi magunk is rendeztünk alkalmi képzéseket. Én magam a Baptista Teológiai Akadémián két ízben hirdettem meg két féléves fakultatív tárgyként a *Sajtóismeret* című tárgyat. Kész csoda, hogy ennek ellenére fenn tudtuk tartani saját szellemi

erőnkől az elsősorban egyházunk tagjai által szívesen és haszonnal forgatott *Békehírnököt*.

A *Békehírnök* nem a szó megszokott értelmében volt újság. Az egyház 1846-os hazai elindulása után ötven évvel⁷ elsősorban az evangéliumi hitigazságok és erkölcsi normák megerősítését, valamint új megtérők toborzását tűzte ki célul. Tartalmát elsősorban igemagyarázatok, missziói híradások és olykor egy-egy világunkat érintő téma (a világháború eseményei, természeti katasztrófák) biblikus kommentálása határozta meg. A szerzők túlnyomórészt a közösség prédikátorai voltak, akik képzettségüket a Teológiai Szemináriumban és önképzés útján szerezték. A lapban megjelent írások nem voltak összemérhetőek újságírói szempontból a

gazdag és sokszínű kortárs hazai sajtóval. Mégis hatottak, és tízezrek életére gyakoroltak érzékelhető befolyást a lap által képviselt lelki és erkölcsi értékek miatt, amelyeket szerzőik élő hittel és szenvedéllyel tártak olvasóik elé. A múlt század 20-as éveire azonban kitűnt, hogy a nagy tekintélyű és nagyra becsült atyák által tudatosan fenntartott, a kegyességhez illőnek vélt archaikus stílus már nemcsak a körülöttünk lévő világ számára érthetetlen, de egyre nehezebben tudja a mind műveltebbé váló elkötelezett hívőket is megszólítani.

Változásra volt szükség. Ez megtörténhetett volna a régi gárda puccsszerű eltávolításával, mint erre egy példa található a nagyvilágban. Egy bibliás közösségben azonban ez még csak fel sem merült. Az első világháború után mind több, korábban világi téren, vagy más patinás felekezetben nagy műveltségre szert tett, megtérését követően elkötelezett baptista lelkipásztorrá lett talentumos fiatalokkal gazdagodott egyházunk. Vezéralakjuk volt a korábban a profán újságírásban is nagy gyakorlatra szert tett, karizmatikus szervező, *Somogyi Imre* is.

Somogyi Imre a békés változás érdekében létrehozta 1924-ben a baptista egyház ifjúsági szövetségét, amely hamarosan gyűjtőhelye és műhelye lett az egyház korszerűsítését áhító, főleg fiataloknak. Még az év őszén megszületett az ifjúsági szövetség lapja, *A Kürt*, nem a *Békehírnök* ellenében, vagy a helyett, hanem annak társaként.

A *Békehírnök* cikkei a régies hangvétel mellett a prédikációszerű textusorientáltság jellemezte. *A Kürt* problémaorientáltan, korszerű formában juttatta érvényre a Szentírásba gyökerező választ. *A Kürt* szellemisége a *Békehírnök*ben is szívesen látott szerzői által fiatalítóan hatott az ekkor már három évtizedes régi folyóiratra is.

Az ifjúsági szövetség egy-két év alatt kiépült országos hálózata, a Kárpát-medence minden baptista gyülekezetébe eljutott. Az ifjúsági köröknek *A Kürt* által is terjesztett központi mintáját követve, szinte mindenhol működött Somogyi Imre zseniális ötlete folytán az ifjúsági kör szerves részét alkotó *önképzőkör*. Gondoljuk el, hetente több ezer, főleg falusi és legfőljebb elemi iskolát járt fiatal próbálkozott rövid biznyságtételek, elbeszélések, sőt versek megfogalmazásával, készült kiselőadásokra. Ezeket közösen megbeszélték, a

szóbeli előadásokat is. Sok százan közülük a helyi közegben hatékonyan fellépő, gondolataikat megfogalmazni és érvelve előadni képes szószólói lettek az evangéliumnak. (Ez a miszsiót lendítette fel.) Több tucatnyian pedig alkalmassá váltak, hogy kisebb-nagyobb szerkesztői simítással országos szinten, *A Kürtben* és a *Békehátrónokben* is megjelenjenek írásaikkal.

A médiaképzésnek ez a népi, spontán módja azonban nem lehetett volna sikeres, bármilyen kiváló ötletgazda szervezte is, ha az így mozgósított fiatalokat nem feszíti a vágy, hogy a Jézus Krisztus megismerése nyomán szívüket csordultig betöltő értékeket közöljék hittestvéreikkel és még nem hívó felebarátaikkal.

Az értelemmel bíró médiaképzés – legyen az intézményes vagy önképzés – nemcsak Isten adta tehetséget feltételez, hanem azt is, hogy a képzendő szívét általa mindenképpen közlendő érték, értékek töltik be.

Két példával segítem, hogy pontosan értsük, mire gondolok:

1. Bibliai példaként Jeremiás prófétát idézem, aki így vall: „*Ahányszor csak megszólalok, kiáltanom kell és hirdetem, hogy erőszak és elnyomás uralkodik. Az Úr igéje csak gyálatzatot és gúnyt szerzett nekem egész nap. Azt gondoltam: nem törődöm vele, nem szólok többé az ő nevében. De perzselő tűzzé vált szívemben, csontjaimba van rekesztve. Erőlködtem, hogy magamban tartsam, de nincs rajta hatalmam.*” (Jer 20,8–9)
2. Egy ókori itáliai példa: Cato Maior római államférfi minden szenátusi felszólalását, bármi volt is a téma, ezzel fejezte be: „*Ceterum censeo Carthaginem esse delendam*”. „*Egyébként indítványozom Karthágó elpusztítását*”.
3. Itt képzeletben üresen hagyok magamnak és Önöknek is néhány sort, ahova beírhatjuk a saját legfőbb, mindenképpen közlendő mondanivalónkat, üzenetünket... Amivel kapcsolatban Pál apostoléhoz hasonló érzület hat át bennünket: „*Ha az evangéliumot hirdetem, azzal nincs mit dicsekednem, mivel kényszer nehezedik rám. Jaj, nekem ugyanis, ha nem hirdetem.*” (1Kor 9,16)

Értékközvetítés

Mielőtt erről néhány szót szólnék, ne feledjük mindennapjaink tapasztalatát, hogy párhuzamosan, de nem azonos súllyal többféle értékrendszer is létezik egymás mellett. Egymással versengve egymás gyöngítésére, hatástalanítására törekednének. Néha úgy tűnik, hogy az értékversengés már-már eldőlt. Sajnos azon értékek kárára, amelyeket hitünk és tapasztalatunk alapján valóságos és nélkülözhetetlen értékeknek tartunk.

Hankiss Elemér 1989-ben, negyed századdal ezelőtt megfogalmazott szekuláris szempontú érték osztályozása⁸ még

komoly tényezőként mutatja be a *hagyományos keresztény értékrendet*, amelynek előnye az volt, hogy hosszú évszázadokon át lehetővé tette a hiánytársadalmakban élő emberek számára azt, hogy súlyosan ínséges körülmények ellenére is értékekben gazdag, értelemmel és reménnyel teli életet éljenek. Ezt követte, vagy inkább kiegészítette, elsősorban a reformáció hatására az *ügynevezett puritán-felhalmozó értékrend*, amely az előzővel szemben már nem veszi adott és megváltoztathatatlan állapotnak a létfenntartó javak hiányát, hanem minden emberi erőt és szándékot e javak felhalmozására mozgósít. Puritán-aszketikus jellege abból következik, hogy a gyors felhalmozás érdekében visszaszorítja a fogyasztást.

Napjaink (ez itt 1989!) egyre inkább eluralkodó *fogyasztói-hedonista értékrendje* már sem a javak szellemi értékek alá rendelését, sem szorgalommal és takarékossgal való felhalmozását nem tekinti céljának, hanem, a felhalmozott javak fogyasztását s az általuk nyújtott lehetőségek kihasználását, élvezetét hangsúlyozza.

A keresztény ember számára csüggesztő hatása az, hogy a médiát uraló etikai liberalizmus által történő tudatos mellőzése vagy idejétmúltként történő bemutatása miatt a hagyományos értékrendek és az általuk képviselt értékek háttérbe szorultak a fogyasztói-hedonista értékrenddel szemben.

Mindezt látva, egyfelől úgy véljük, hogy égető szükség lenne a kereszténység által fontosnak tartott értékek közvetítésére. Másfelől úgy látjuk, hogy elkéstünk, mert ez ma már lehetetlen a napjainkra kialakult merőben új helyzetben.

Az őskeresztények azonban nem estek kétségbe, Mesterük által küldve bárányokként elindultak értékeikkel a farkasok közé, és egy évszázad alatt mellőzhetetlen tényezővé izmosodtak a Római Birodalomban.

Reuss András evangélikus teológiai professzor nem sokkal a rendszerváltozás után egy ökumenikus reformációi emlék-ünnepen, arról beszélt, hogy mi, keresztények, miután a múlt rendszerben *kitüntetett ellenségként* kezeltettünk, arra számítottunk, hogy a diktatúra elmúltán az új rendben a *kitüntetett barát* státuszában részesülünk. Ehelyett azt tapasztaljuk, hogy inkább a *futottak még* kategóriába kerülünk a gombamód elszaporodó nyugati és távol-keleti felekezetek között. Meg vagyunk bántva, úgy véljük, emiatt korlátozottan érvényesülhet, olykor el is lehetetlenül misszióink. Egy *újpogány világ* vesz körül bennünket, keresztényeket. Am ekkor az előadó eszünkbe juttatta, hogy ez nem új jelenség. A kereszténység egyszer már szembesült egy ilyen helyzettel, mégpedig elindulásakor, az első században, körülvéve a *régi pogány világgal*. Az őskeresztények azonban nem estek kétségbe, Mesterük által küldve bárányokként elindultak értékeikkel a farkasok közé, és egy évszázad alatt mellőzhetetlen tényezővé izmosodtak a Római Birodalomban.

Újpagány világunk fő jellemzői tulajdonképpen azonosak a régi pogány világ ismérveivel:

1. a hedonizmus,
2. a bibliai fogalmak, igazságok terén mutatkozó általános tudatlanság,
3. az a tény, hogy kicsiny nyájként vagyunk jelen az embervilágban.

Ezért eredményt ígérő, ha az apostoli kor kereszténységének lelkületéből és gyakorlatából tanulunk, hogy érték közvetítésünk miként lehetne hatékony a mában is. (Éppen csak utalok Pál apostol athéni beszédének tanulságaira, és az őskeresztények világot legyőző, magával ragadó hitére, és az általuk képviselt értékeket hitelesítő példás életére.)

Médiamegnyilatkozásainkban, az értékek közvetítésének gyakorlata során először és mindig gondosan tisztázzuk, hogy kivel állunk szemben, kit akarunk megszólítani. Ahogy Pál tette: „mindenkinek mindenné lettem, hogy mindenképpen megmentsek némelyeket” (1Kor 9,22). Börtönmissziói prédikációmra, lelkigondozói beszélgetéseimre készülve, amikor már nem is újpagányokhoz, hanem újbarbárokhoz készültem, ez a mindenkinek mindenné létel emberpróbáló szakmai erőfeszítést követelt tőlem kommunikációs szempontból is.

Korunk, mely a keresztény értékek közvetítése során számos nehézséget támaszt velünk szemben, mindenképpen visszahat akár ezután tervezendő intézményes médiamunkás-képzésünkre, de szükségszerűvé teszi önképzésünk érdeklődési területének módosítását is. (Sokat tanulhatunk a csapatjátékok sikeres edzőitől, akik minden esetben gondosan tanulmányozzák az ellenfél játékát, és ahhoz igazodva készítik fel a győzni vagyó játékosait.)

Az érték közvetítés átéléssel történjék.

„Égni kell annak, aki gyűjtani akar”.

Az egyházi lapok olvasói ma még a hagyományos média-eszközökkel is elérhetők, de ha már egyházi közegen kívülieknek írunk, vagy az elektronikus médiában akarunk értéket közvetíteni, jusson eszünkbe, amit az újpagány világ megszólítása a módszerre nézve parancsolóan előír. (Az első pünkösöd csodájának egyik lényeges eleme volt, hogy az apostolokat figyelve „mindenki a maga nyelvén hallotta őket beszélni” – ApCsel 2,6.) Ehhez még hadd idézzem egy szegedi kerekasztal-megbeszélés katolikus résztvevője által mondottakat a kívánatos irányba tett kezdőlépésekről: „A

Katolikus Rádió műsorstruktúrájával kapcsolatban Radetzky András vezérigazgató-helyettes közölte, igaz, közvetítenek szentmiséket, de nem ez a hangsúlyos, műsoraik 90%-a közszolgálati. A médium elsősorban azokat az embereket kívánja megszólítani, akik még nem vagy már nem gondolják magukat vallásosnak... Az egyház tulajdonában álló rádió éppen ezért az embert a maga teljességében próbálja megszólítani, mindennel foglalkoznak, ami jelen van egy átlagos ember életében”.⁹

Az érték közvetítés átéléssel történjék. Mert ma is igaz, amit immár közhellyé lett dalszövegében a Piramis együttes megfogalmazott: „Égni kell annak, aki gyűjtani akar.”

Az érték közvetítés eleve nehéz feladata korunkban szinte emberfeletti elszántságot és erőt igényel. Bátorításként jusson eszünkbe a minden hatalommal teljes Jézus Krisztus igérete: „Veletek vagyok!” (Mt 28,20)

Ami pedig az általunk végzendőt illeti, megosztom veletek az életem során sok lehetetlenségen átsegítő afrikai közmondást: „Ha van cél, lesz hozzá ösvény is”.

Elhangzott 2015. szeptember 13-án Balatonföldváron, a Protestáns Újságírók Szövetsége által rendezett háromnapos médiaműhely záró előadásaként.

Jegyzetek

1. http://media.mandiner.hu/cikk/20120615_nem_letezo_ujsagirokepzes_flexibilis_normak_ujsagirok_az_etika-rol.
2. „Mielőtt megformáltak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek, népek prófétájává tettelek”. (Jer 1,5)
3. <http://www.origo.hu/kotvefuzve/blog/20100924-tiz-kolto-a-kolteszetrol-es-faludy-gyorgy-rol-varady.html>
4. Teológiai hallgatóként kevéske szabadidőmben a legkülönbébb más felekezetbe tartozó, közel száz elismert igehirdetőt hallgattam meg, beszédüket részletesen jegyzetelve, köztük volt például Muraközy Gyula, Koren Emil, a még nem püspök Káldy Zoltán, Bereczky Albert. Saját egyházam nagy öregjeit még részletesen ki is faggattam műhelytitkaikról. Ebből máig hatóan rengeteget tanultam.
5. *Nyugat* (én.). Összegyűjtötte és sajtó alá rendezte Illyés Gyula.
6. http://www.gyakorikerdesek.hu/kozoktatas-tanfolyamok_magyar-iskolak_1486805-milyen-egyetemet-vegez-az-aki-ujsagiro-akar-lenni-de-nem-szeretne-a-medi-aszako.
7. Addig sem volt egészen sajtó nélküli felekezetünk. A gyülekezetek szellemi irányítói közül sokan olvasásszinten mindenképpen ismerték a német nyelvet, az e korszakban már igen fejlett és sokszínű németországi baptista lapokat, p.o. *Missionsblatt*, *Wahrheitszeuge*, *Der Hülfsbote*.
8. Hankiss Elemér: *Társadalmi csapdák. Diagnózisok*. Magvető Kiadó, Budapest, 1989, 268. o.
9. <http://szegedma.hu/hir/szeged/2014/06/a-legszemelyesebb-kozugy-es-a-kozmedia-kapcsolatarol-tanacsokotak-szegeden-fotok.html>.